

KİTAP İNCELEMELERİ

“İSLAMIN DİRİLİŞİ”

Ahmet Sezai KARAKOÇ

Muhammed Ali DEMİR*

Yayın Tarihi: 1967

Sayfa Sayısı: 68

ISBN: 9123504985

Ahmet Sezai Karakoç, 22 Ocak 1933 tarihinde Diyarbakır’da dünyaya geldi. 1955 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nin Mali Şubesinden mezun olmuş, iş hayatında Maliye Bakanlığı bünyesinde maliye müfettişliği, gelirler kontrolörü gibi görevlerde bulunmuştur. 1973’de gelirler kontrolörü görevinden istifa eden Karakoç, ilk olarak Diriliş Yayınları ve Diriliş Dergisi’ni ardından 1990 yılında Diriliş Partisi’ni kurmuştur. Parti üst üste

* Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, m.alidemir@outlook.com.tr

iki seçime girmemesi nedeniyle kapatılmıştır. 2007'de Yüce Diriliş Partisini kurmuş ve halen partisinin genel başkanı olarak görevini sürdürmektedir.

Karakoç, hem şair hem de yazılarıyla Türk düşünce sisteminde önemli bir isimdir. Eserlerinde metafizik anlayışını kabul etmiş ve bu noktada 1950'li yıllarda tanıştığı Necip Fazıl Kısakürek'ten etkilenmiştir. Yazılarını sırasıyla Büyük Doğu Dergisi, Yeni İstanbul Gazetesi, Bab-ı Âli'de Sabah Gazetesi ve Milli Gazete'de yayınlayan Sezai Karakoç, Diriliş Dergisi'ni kurduktan sonra yazılarını yalnızca bu dergi üzerinden paylaşmıştır. Günümüz sanatının soyutlamaya dayandığını gözlemlemiş ve bunun İslam'la zıt düşmediği düşüncesiyle bu doğrultuda eserlerini kaleme almıştır. Karakoç'un ismiyle özdeşleşmiş olan diriliş kavramı ise çalışmalarının fikri altyapısında her zaman varlığını korumuştur.

İslam'ın Diriliş kitabı Sezai Karakoç'un Diriliş Dergisi'nde 1966-1967 yılları arasında yayınladığı yazılarından oluşmaktadır. İlk basımı 1967 yılında olup Mart 2020'de 32. baskısı yapılmıştır. Analizde, eserin 11. baskısından yararlanılmıştır. Kitap, İslam'ın Diriliş ve İslam'ın Çağrısı başlıklarında iki ana bölümden oluşmuştur. Karakoç, ilk bölümün başlangıcında kitabın yazıldığı dönemdeki başta Avrupa ve Afrika olmak üzere birçok medeniyetin içinde bulunduğu durumu kapsayıcı şekilde betimlemiş, ilerleyen alt başlıklarındaysa 'diriliş' olarak adlandırdığı öze dönüş mücadelesi için gerekli şartlardan bahsetmiştir. İkinci bölümse yazarın tüm insanlığa yönelttiği çağrılardan oluşmuştur. Çalışma içeriği olarak İslam'ın Diriliş adlı kitabın incelenmesi ve bu kapsamda Sezai Karakoç'un diriliş düşüncesinin irdelenmesi amaçlanmıştır.

Emperyalizm çalışmalarının çoğu uzun yıllar yalnızca sömürgeleştirilmiş toplumlara odaklanmıştır. Sömürgecilik sonrası dönemdeyse sömürgeleştiren devlet ve toplumların da sömürgeleştirilenler gibi emperyalizmden etkilendikleri anlaşılmaktadır. Sezai Karakoç da kitabın ilk bölümü olan *Avrupa'nın Durumu* kısmında, Rönesans'tan günümüze kadar geçen süreçte Avrupa'nın Afrika ve Asya başta olmak üzere tüm dünyadan dışlanmışlık yaşadığını belirtmiştir.

Coğrafi Keşifler yani 15. yy. ile başlayan emperyalizm serüveninde Batı'nın bariz şekilde kendini diğerlerinden (Müslüman, Doğulu, siyahi) üstün görme sorunsalı günümüz siyasal kültürüne de yansdığı için uyum politikaları aslında hep bir asimile çalışması olarak kalmıştır. Avrupa'nın yaşadığı kayıp duygusu kendi içindeki entegrasyonun da gerçekleşmesi önünde en büyük engellerden biri olmuştur. Sezai Karakoç bu engel karşısında Avrupa'ya İslam'ın dirilişine

set çekmek yerine desteklenmesi çağrısında bulunmuştur. Çünkü yazara göre İslam, insanlığın tümüne hitap edecek kapsayıcılıktadır.

Karakoç, tarih boyunca yeni kurulan her medeniyetin bir önceki medeniyetle ortak noktalar bularak kendi kültürüne katkı yapmış olduğunu ancak Avrupa'nın, İslam'ı tümüyle yok etmeye çalıştığını belirtmektedir. Avrupa, yazar için 'hocasına saygı borcunu unutmuş ve çömezinden sevgi beklememesi gereken' bir aktördür. Avrupa'nın 'bizden neden nefret ediyorlar' sorusuna cevap olan Batı'nın üstündeki sömürgecilik mirası ancak İslam'ın kapsayıcılığıyla unutulmaya başlayacaktır. Günümüz Avrupası halen bu gerçekle yüzleşmekten daha çok yaşadığı sorunlara çözümü, yükselen ayrımcılık politikalarıyla ya da İslamofobi ile aramaktadır.

Yazar, kitabın ikinci bölümünde İslam'ın kapsayıcılığından ve kaynaklarından yararlanması gerekenin esasen Avrupa'dan daha ziyade Asya ve Afrika olduğuna işaret etmektedir. Karakoç'un diriliş mücadelesinin aslında bir kültür ve medeniyet mücadelesi olduğu bu bölümde açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Yazar bu bölümde Doğu medeniyetlerinin Batı'ya asla adapte olamayacağını ve Batı'nın zayıflık gösterdiği herhangi bir anda başta Asya ve Afrika'nın yeni bir medeniyet inşası için atılma girişeceğini belirtmektedir. Doğu'yu bir yurt olarak kabul eden ve orada kökleşen İslam, Avrupa ile Afrika ve Asya arasında hem arabuluculuk yapabilecektir hem de Doğu'nun Batı karşısında kendi gücünü bulması için en önemli hakikatlerden biri olacaktır. Çünkü İslam, hem bu dünyaya hem de tüm zamanlara hitap etmektedir.

Yazara göre diriliş, modernleşmeyle birlikte olmalıdır. Karakoç, söz konusu dirilişi ise Batı'ya karşıt bir düşünce ya da sav üretmek değil; İslam'ın tarihinden, tecrübelerinden ve medeniyet derinliğinden yararlanan Doğu'nun özüne ait bir modernleşme süreci olarak yorumlamaktadır. Dolayısıyla modernleşme algısı Batı'nın taklidi ya da Batı'ya adaptasyon olarak algılandığı sürece Doğu'nun dirilmesi mümkün değildir.

Yazar ikinci bölümde Çin medeniyetini ölmüş ve diriltilmesi imkânsız olarak nitelendirmektedir. Ancak kitabın yazıldığı tarihten itibaren özellikle Afrika ve diğer bölgelerdeki gelişmeler değerlendirildiğinde Çin medeniyetinin varlığını korumaya devam ettiği yadsınamaz bir gerçektir. 2000'li yılların başından itibaren gelişmiş ekonomisinin bulunması ve yumuşak güç olması açısından Çin, Afrika başta olmak üzere dünyanın birçok bölgesinde misyonerlik

çalışmalarını sürdürmekte ve sahip olduğu gelenekleri ve kültürü yaymak adına birçok bölgede Konfüçyüs Enstitüleri kurmaktadır.

Bu enstitüler, Batı dilleri karşısında Çince'nin önemini arttırabilmek için faaliyetlerde de bulunmaktadır. Örneklerden anlaşılacağı gibi diriliş düşüncesi geçen süreç içerisinde yeniden yorumlanırsa, Çin medeniyetini ölmüş olarak nitelendirmenin yanlış olduğu ve Doğu'da yükselen Çin gücünü görmezden gelmek anlamına geldiği gerçeğiyle yüzleşiriz. Bu bakış açısı tıpkı Avrupa'nın İslam'a karşı takındığı önyargılı tavrın bir başka benzeri olarak karşımıza çıkar.

Asya ve Afrika'nın durum tahlilini gerçekleştirdikten sonra Karakoç, İslam dünyasının durumunu konu edindiği bölüm içerisinde İslam toplumlarının diriliş noktasında kendilerine İslami bir iktisadi kalkınma modeli aradıklarının altını çizmektedir. İdeolojik ve kültürel bağımsızlığı da bu iktisadi kalkınmanın tamamlanmasına bağlamıştır. Günümüze kadar İslami bir iktisadi kalkınma için devletler kendi ülkelerinde üniversite bölümleri ve enstitüler kurmuş, projeler ve akademik çalışmalar yayınlamışlardır. Bu kapsamda İslam iktisadını konu edinen bir dizi uluslararası kongre düzenlenmiştir. Ayrıca geri kalmış İslam ülkelerine yardımcı olmak, üye ülkelerin ve Müslüman coğrafyasının gelişmesinde bütüncül bir rol oynamak amacıyla İslam Konferansı Örgütü tarafından 1973'te İslam Kalkınma Bankası kurulmuştur. 1970'li yıllar İslam devletleri arasında küresel ve bölgesel işbirliği açısından heyecan verici olsa da bugün İslam İktisadi Kalkınmasının küresel kapitalizmin ağına kapıldığı gerçeğini görmezden gelmek zor olacaktır.

Karakoç'un 1967'de diriliş mücadelesinde sıklıkla altını çizdiği 'Hak ile batılın' savaşı konusunda bugün sorulması gereken en önemli soru 'Hak olan nedir?' olmalıdır. Buradaki hak, hak din (dinü'l hak) İslam, Müslüman coğrafyası içinde İslam'ın özündeki hoşgörü ve barış ortamı yerini kargaşaya bırakmıştır. İslam'ı bir kalkan gibi; devletlerin hırslı, saldırgan, insanı yaşatmak yerine birbirine düşürmeye odaklanan politikalarının önüne siper ederek beklarını korumaya çalışmak bugün İslam'a zarar vermektedir. İslam hiçbir zaman savaş yoluyla yayılmamıştır. Mezheplerin kimlikleştirildiği ve ötekilerin düşman görüldüğü bir mücadele de bâtıla asla sıra gelmemektedir.

Medeniyet, zor ve fiziksel bir konu değildir; insan ve doğa arasında değil insan ile insan arasında gerçekleşmektedir. Müslümanların yaşamı için mükemmel bir rehber olarak kabul edilen Kuran-ı Kerim'de de uygarlık için en çok vurgulanan kelime ne bir şehir ne bir toprak parçası ne de bir devlet ol-

muştur. Kur'an'ın bu noktada işaret ettiği kavram Ümmet'tir (Âl-i İmrân 110/ Enbiya 92). Kur'an, iyilik yolunda insanlığa bir lider ve emsal olma konusunda Müslümanları, bir bütün olarak ele almış ve onlara bazı sorumluluklar vermiştir. Adaletli olmak (Nisa 58, Maide 8, Rahman 9), iyiliği emretmek (Âl-i İmrân 114) ve ilimde ilerlemek (Tâhâ 114, Mücâdele 11, Zümer 9) bu sorumlulukların bazılarıdır.

İslam coğrafyasındaki kargaşa düşünüldüğünde Müslümanların imanlarının gerektirdiği mesuliyetleri yerine getiremedikleri ve beşeriyete önder olma uygunluğunu kayb ettikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Diriliş için bir çaba sarf edilecekse ilk adım Ümmet'e İslam'ı yeniden anlatmak ve Kur'an'ın işaret ettiği şekilde itikatta, ahlakta, bilim ve medeniyette ileriye gitmek olmalıdır. Batı'nın doğru olduğuna inanılmasını arzuladığı bilgilere değil, düşünerek, araştırarak ve deneyimleyerek bilgi edinmeye yönelmek gerekmektedir. Sezai Karakoç da kitabında düşünceyi, aksiyonu, inancı, edebiyatı ve sanatı dirilişin yol haritası olarak ele almıştır.

İslam medeniyeti, ırksal ayrımcılığa karşı duran bir yapıya dayanmaktadır. Ayrıca İslam, diğer medeniyetlerin ilim ve kültürlerini İslam'a karşı gelmedikleri sürece kendi dünya görüşüne dâhil etmeye de karşı olmamıştır. Türkler, Hintler, Araplar ve Malezyalılar gibi büyük etnik grupların yanı sıra çok sayıda küçük ırklar bu medeniyete geçmişten beri katkı yapmışlardır. Bu sayede medeniyet son derece İslami olmasına karşın tohumları evrensel olan bir nitelik kazanmış ve İslam, entelektüel ve kültürel yaşamın geliştirilmesinde tarihte merkezi bir rol oynamıştır. Ancak İslam'ın yükselişini izleyen asırlar Müslümanların entelektüel eylemlere son vermeleri ve bilimsel devrimin beraberinde getirdiği çağın gereksimlerini özümseyememeleri nedeniyle sona ermiştir. Oysa İslam'ın bilimsel devrimin temelini oluşturan olduğu idrak edilseydi yeniçağın bilgisine daha hızlı ayak uydurmak ancak bu şekilde mümkün olurdu. Sezai Karakoç'un 'düşüncede, aksiyonda, edebiyat ve sanatta diriliş düşüncesi', bu noktada Müslümanları yeniden düşünmeye, bilginin ve sanatın asıl üreticisi olmaya davet etmektedir.

İslam'ın değerleri evrenseldir. Sezai Karakoç da kitabının İslam'ın Çağrısı adlı son bölümünde bu değerlerin kapsayıcılığına uygun bir şekilde tüm insanlığa seslenmektedir. Davetin en önemli unsuru Müslümanlardır. Karakoç, Müslümanlarda İslam'ın anlamı her ne olursa olsun -folklor, anı, miras, utanç- çağrının sesini duyduklarında yüreklerinde yeniden İslam'ın canlan-

ması ve özlerine dönmeleri temennisinde bulunmaktadır. Yazar için bu diriliş oldukça zordur; ancak baharda toprağın kabarması ya da sabah olunca tüm canlıların uyanması gibi zamanı gelince engel olunamayacak bir diriliş olarak görülmektedir. Bu dirilişin adımlarını politikacılar değil, fikir insanları atmalıdır. Çünkü medeniyet, politikanın üstünde aydınların, din adamlarının ve sanatçıların öncülüğünde gelişecektir. Bu bağlamda İslam dirilişi ekonomik ya da politik olmaktan çok bir kültür akımı halini almadıkça radikal ve daimi sonuçlar ortaya çıkmayacaktır.

Sonuç olarak, *İslam'ın Dirilişi* kitabı Batı'nın kırılmalılığı karşısında kendi kadim uygarlığını unutmuş, derin bir uykuda olan Müslümanları uyandırmak için yazılmış önemli bir eser olarak geçerliliğini sürdürmektedir. Müslüman entelektüellerin yıllardır moderniteyi anlayamaması ve kendi aralarında fikir birliğinde olmamaları Karakoç'un da çalışmasına konu olmuştur. Modernite sorunu, teorikte sadece Müslümanların sürekli saadet asrına atf yaparak bir medeniyet tasarımlarına yol açarken, pratikte asla başarılı olamamalarına neden olmuştur. Bu bakımdan İslam medeniyeti Batı'ya bir meydan okuma içerisinde olacaksa çağın tüm gereksimlerini karşılamak zorundadır. Aksi takdirde bu meydan okuma ya bir geçmişseverlik ya da ütopya olarak kalacaktır.